

VANJA BULIĆ

DOSIJE
BOGORODICA

■ Laguna ■

Copyright © 2014, Vanja Bulić
Copyright © ovog izdanja 2014, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

DOSIJE
BOGORODICA

Sadržaj

Prvo poglavlje: PRINC	9
Drugo poglavlje: DIJAMANT	15
Treće poglavlje: TREZOR.	21
Četvrto poglavlje: PRSTI	26
Peto poglavlje: RELIKVIJE	32
Šesto poglavlje: VITEZ	38
Sedmo poglavlje: STENA	44
Osmo poglavlje: TALASI	51
Deveto poglavlje: ZLATO.	56
Deseto poglavlje: OČI	62
Jedanaesto poglavlje: GOLUB	70
Dvanaesto poglavlje: MINĐUŠA.	77
Trinaesto poglavlje: RUŽA	84
Četrnaesto poglavlje: ZAŠTITNIK.	90
Petnaesto poglavlje: UDARAC.	96
Šesnaesto poglavlje: FOTOGRAFIJA	103
Sedamnaesto poglavlje: DOSIJE	109
Osamnaesto poglavlje: PUSTINJA.	115

Devetnaesto poglavlje: OGLEDALO	122
Dvadeseto poglavlje: BISERI	129
Dvadeset prvo poglavlje: KUHINJA	136
Dvadeset drugo poglavlje: KELIJA	142
Dvadeset treće poglavlje: PLAVO	149
Dvadeset četvrto poglavlje: LEGIJA	156
Dvadeset peto poglavlje: MASONI	162
Dvadeset šesto poglavlje: KLJUČ	168
Dvadeset sedmo poglavlje: GLAVA	174
Dvadeset osmo poglavlje: KRUG	180
Dvadeset deveto poglavlje: JEZIK	186
Trideseto poglavlje: DAMA	192
Trideset prvo poglavlje: KOCKAR	199
Trideset drugo poglavlje: POKLON	206
Trideset treće poglavlje: PACOVI	212
Trideset četvrto poglavlje: TAČKA	218
Trideset peto poglavlje: ZMIJA	224
Trideset šesto poglavlje: MOST	229
Trideset sedmo poglavlje: ŠAMPANJAC	235
Trideset osmo poglavlje: ANĐELI	241
Trideset deveto poglavlje: RUKA	246
Četrdeseto poglavlje: METAK	252
Četrdeset prvo poglavlje: PAUK	257
Četrdeset drugo poglavlje: ČUVAR	264
Četrdeset treće poglavlje: ŽABA	270
Četrdeset četvrto poglavlje: NEBO	276
<i>Izjave zahvalnosti</i>	283
<i>O autoru</i>	285

Prvo poglavlje

PRINC

Nestvarna lepota Dubajja titra pred očima mladog princa, bogatog naslednika naftnih polja skrivenih ispod peska i, jednoga dana, prestola. Kad god dolazi u Dubai odseda u istom apartmanu, na poslednjem spratu hotela koji prkosi zakonima fizike. Reč „apartman“ trebalo bi uslovno shvatiti: više od dvesta kvadratnih metara, u dva nivoa. Vrh hotela je zaboden u nebo, a na krovu je heliodrom, na kome se nalazi prinčev helikopter. Poverljive poslove princ vodi u tom apartmanu, pretvorenom u najmoderniji poslovni kutak, a one svakodnevne, praćene budnim okom svog oca, šeika, obavlja u domovini, u prinčevskoj palati na morskoj obali, stotinama kilometara udaljenoj od najlepšeg grada na Arabijskom poluostrvu.

Mladog princa, školovanog u Americi, po sopstvenoj želji, saradnici u Dubajju oslovljavaju sa Prinče, kao da mu je to ime, izbegavajući tako ulagivački niz prideva nalik kitnjastoj ogrlici. Kroz osmeh je to objasnio željom da se skрати uvod u poslovni razgovor, jer je sve što radi u Dubajju – posao. Savetnici su mu najbolji ekonomisti,

pravnici i menadžeri, a među njima i poznavaooci biznisa koji teče tajnim kanalima. Taj deo posla obavlja isključivo u Dubaiju. Studirajući na Zapadu, shvatio je da se najvažniji poslovi ne mere količinom novca već količinom moći koju obezbeđuje dobra investicija.

Dugo je proučavao pozitivan uticaj relikvija na stanje duha i osećanje moći. Obrnuo je tezu i razmišljao ovako: nestanak svetinje umanjuje moć za onoliko koliko je podizala osećaj moći dok je bila u nečijem posedu! Nikome nije saopštio ovaj zaključak, ubeđen da bi ga proglasili mekušcem, u svetu u kome se moć meri milijardama dolara ili krvožednom terorističkom mrežom.

Princ pozva Gustava Šenka, zaduženog za analizu javnog mnjenja. Prvi put su se sreli pre godinu dana ovde, na krovu Dubaija. Tada je Gustavu objasnio svoju tezu o krađi moći, kako se izrazio. Stasitog Nemca, profesora arheologije i doktoranta iz oblasti informisanja, izabrao je za saradnika posle brojnih konsultacija i proučavanja njegove biografije. Profesor se lako odrekao svakodnevnih zadovoljstava na fakultetu i naučnom institutu kad mu je galantno ponuđena nadoknada za vernost Princu. Odrekao se i privatnog života i kupio kartu u jednom pravcu, pa živi na relaciji Dubai – Prinčeva domovina. O poslu zbog koga je angažovan razgovaraju samo u Dubaiju i u jednoj oazi u pustinji nazvanoj Sokolovo gnezdo, a šeiku je tu predstavljen kao Prinčev savetnik za medije.

Dočeka Gustava bos, u beloj majici i lakim lanenim pantalonama, opuštenu razbaškaren na prostranom krevetu. Štrpka desnom rukom zrna grožđa i sladostrasno mljacka poput deteta, a levom rukom uzima s velikog ovala parčad jagnjetine prekrivene bademima. Udaljen od

očiju javnosti, posebno one u domovini, ponaša se onako kako se ponašao na studijama u Americi. I tamo su ga zvali Princ, ali ne zato da bi istakli njegovu titulu dobijenu rođenjem, već zbog toga što je obožavao izuzetnog rok majstora Princa.

– Gustave, znaš li zašto sam te zvao? – upita Princ i ubaci u usta sočno crno zrno.

– Znam. Zbog relikvije na Cetinju.

– Šta se promenilo za godinu dana?

– Mislim da se stvaraju uslovi za ostvarenje vašeg plana – smireno reče profesor, a Princ izvadi zrno iz usta i spusti ga na oval.

Njihov prvi razgovor o najvećim hrišćanskim svetinjama pohranjenim na Cetinju bio je veoma inspirativan za mladog Princa. Tada je konačno odlučio da otuđi jednu od relikvija. Mudri Gustav je pažljivo saslušao šta misli njegov gazda, pa je, kao svaki umni savetnik, predložio da sačekaju povoljan trenutak za – krađu. Reč „krađa“ izgovorio je tiho, kao da se stidi što će učestvovati u jednom takvom poduhvatu. Dobro je znao kako su završili kradljivci egipatskih relikvija: umirali su jedan za drugim kao muve poprskane otrovom. U takvim rabotama ne vladaju ovozemaljski već neki drugi, uzvišeniji zakoni. Ipak, pomisao na cifru koja se svakog meseca nađe na čeku s njegovim imenom terala ga je da zanemari strah i moralni kodeks naučnika.

– Leto je, poštovani Prinče. Hiljade turista dolazi u Crnu Goru, na more, a većina njih poseti i Cetinje. Odlaze da se poklone pred ikonom Bogorodice Filermose i poljube ruku Svetog Jovana Krstitelja. U takvoj gužvi je mnogo lakše uraditi ono što ste naumili.

– Zašto su uslovi sada povoljniji nego pre godinu dana? I tada su turisti dolazili u Crnu Goru – razumno upita Princ.

Umesto direktnog odgovora, Gustav iz fascikle izvadi hrpu papira, pres kliping, isečke iz srpske i crnogorske štampe, tekstove objavljene u poslednjih nekoliko dana. Bili su to članci inspirisani krađom plavog safira iz ogrlice Bogorodice Filermose. Jedan tekst u beogradskoj *Dugi* pokrenuo je lavinu tekstova u ostalim novinama, pa se uključila i televizija.

– U narednih deset dana, poštovani Prinče, povećaće se broj tekstova s istom tematikom, što će učiniti da još veći broj turista krene put Cetinja. Možda niste znali, ali kapelu u kojoj se nalazi ikona ne čuva nijedan policajac. Do pre dve godine, dva policajca su stalno bila ispred muzeja. Muzej sada čuva samo jedan čovek iz obezbeđenja, i to unutar zgrade. Ne bih želeo da vas zamaram pričom o odnosu države Crne Gore i Srpske pravoslavne crkve kojoj pripada Cetinjski manastir. Dovoljno je da vam kažem da su u stalnom sukobu, jer država stoji iza projekta stvaranja Crnogorske pravoslavne crkve, koja bi nasledila srpske manastire i bogomolje...

– Preskoči taj deo. Politika me zamara – reče nervozno Princ i vrati zrno grožđa u usta.

– Razumem vas, potpuno. Ali želim da vam kažem kako je spoljašnje obezbeđenje manastira gotovo minorno. Stotine turista dnevno ulazi u muzej i manastir. A manastir čuvaju samo ljudi u mantijama.

Osmeh se vrati na Prinčevo lice. Rukom zahvati pečene bademe poređane preko jagnjetine skuvane u ovčijem mleku pa zapečene i prekrivene đakonijama. Gustav ga je posmatrao ne skrivajući divljenje. Na studijama je

izučavao instituciju princa – nosioca ugleda, plemićke krvi i neprikosновенosti, ali bez obaveza koje ima vladar. Upravo je tako delovao mladi Princ nehajno zavaljen na krevetu. Prinčeve obično vežu za čistotu mladosti, za poštenje ili ravnodušnost kakvu je nosio siroti Hamlet. Ovaj mladić je nešto sasvim drugo, istinsko oličenje reči *princeps*, koja prevedena s latinskog jezika znači „prvi“.

Iskusni arheolog, koji je dugo predano radio i na iskopinama u Iranu, znao je da je Ahriman kod starih Persijanaca bio princ pakla. Da li naum njegovog gospodara – da dođe do relikvije koja je nekada pripadala Malteškim vitezovima –odgovara razmišljanju jednog Hamleta ili Ahrimana, prolete kroz glavu gospodina Gustava, u čijim je očima svetlucala pohlepa. Zatim dolete nova misao: čemu takva razmišljanja kada će ovaj princ jednoga dana biti vladar i sigurno neće zaboraviti svoje verne sluge! Iako je bio univerzitetski profesor, školovan da bude sluga nauke, Gustavu Šenku je, vrlo brzo po dolasku u Dubai, postalo jasno da će dobiti novog gospodara, njegovo veličanstvo dolar i da će mu verno služiti.

Princ ustade i poče da šeta uz stakla koja su zamenjivala zidove. Dubai se presijavao na suncu; jedini grad na svetu koji se širi tako što ulazi u more. Do sredine prošlog veka, bio je obično ribarsko naselje u kome su ribari turistima, roneći bez boce s kiseonikom, na dah, donosili iz dubina skupocene bisere. Na vodi i pesku izgrađena je oaza od betona, gvožđa, stakla i cveća, danonoćno zalivana pitkom vodom. Da li je ovaj grad dovoljan izraz nadmoći u odnosu na zapadni svet? Jeste, ali mu nedostaje još jedna dimenzija, bio je čvrsto ubeđen mladi Princ.

– Gustave, da li je pokrenuta... mašinerija?

– Jeste. Sve je urađeno onako kako smo se dogovorili.

Već na prvom sastanku sa Gustavom, Princ nije krio svoju nameru i razlog zbog koga je angažovao iskusnog arheologa. Smatrao je da je bolje otuđiti jednu relikviju i tako pokazati da će i druga biti ukradena, ako nalogodavac posla to poželi. Tako bi uvećao bol hrišćana pred mogućnošću da se to zaista i dogodi.

– Pravila znate. Ni kap krvi. Želim relikviju, ali ne želim da nosim večni žig zbog nečije smrti. Ja sam musliman, Gustave. Njihovi zakoni nisu i moji zakoni.

– Razumem, Prinče.

Princ je ponovo, s posebnim zadovoljstvom, pričao Gustavu kako je Salah al Din, u Evropi poznat kao sara-censki vladar Saladin, posle pobede nad krstašima 1178. godine, ušao u Jerusalim. Nakon osvajanja glavnog grada Svete zemlje nije ubio nijednog hrišćanina niti je rušio hrišćanske bogomolje. Kasnije je Saladin postao egipatski i sirijski sultan.

– A da li znaš kako je desna ruka Svetog Jovana došla do Malteških vitezova pošto su proterani iz Svete zemlje na Rodos? – upita Princ, iako je dobro znao da su Gustavu poznate te činjenice.

Gustav se nasmeja jer je predosetio poentu. Turci su, pod vođstvom Mehmeda II Osvajača, godine 1453. zauzeli Carigrad. Tridesetak godina kasnije, Mehmedov sin Bajazit II, da bi odobrovoljio vitezove Jovanovog reda na Rodosu, poklanja im ruku Svetog Jovana Krstitelja.

– Drugim rečima, svečevu ruku su vitezovima dali muslimani. Zašto nam je sada vitezovi ne bi vratili? Evo, ja ću da im pomognem – prvi put se nasmeja Princ, a Gustav se s odobravanjem nakloni kao da je na nekom svečanom balu.

Drugo poglavlje

DIJAMANT

U desetodnevni pakao Novak Ivanović je upao onoga dana kada je u novinama pročitao tekst o Titovom sefu, koji je deponovan u Narodnu banku u Beogradu 1982. godine. Tadašnje Predsedništvo države sačinilo je spisak stvari koje se nalaze u zaostavštini Josipa Broza Tita. S vremena na vreme, kroz štampu se provlačio taj spisak golicajući maštu znatiželjnika. Između ostalog, prema tom popisu, u Titovom sefu se nalazilo 29 kilograma i 366 grama zlata u polugama i prahu, 2.663 zlatnika, 1.271 komad numizmatičkog novca, 26.219 dolara, 36.000 nemačkih maraka... Novaka je najviše interesovao deo spiska u kome se pominje „149 komada“ koji su pripadali porodici Karađorđević. Prvi čovek druge Jugoslavije, stvorene nakon Drugog svetskog rata i ukidanja monarhije, ponašao se kao naslednik loze Karađorđevića, pa je jedno vreme i živio u Belom dvoru, a tu je, u dvorištu, sahranio i jednu od svojih dugogodišnjih saradnica i ljubavnica, Davorjanku Paunović.

U iščekivanju zvaničnog izveštaja o sadržaju sefa, u redakciji *Duge* su organizovali kladionicu. Novak je na

tabli, koja je služila za ispisivanje plana narednog broja, napravio popis nepronađenog nakita koji je bio vlasništvo porodice Karađorđević. Između ostalog, upisao je i plavi safir iz rize, zlatom optočenog okova s ikone Bogorodice Filermose, koju su Romanovi, zajedno s rukom Svetog Jovana i česticom Časnog krsta, dali na čuvanje Aleksandru Karađorđeviću nakon Oktobarske revolucije. Taj komad nebrušenog safira, neprocenjive vrednosti, otrgnut je iz zlatnog rama ikone koja se u sefu Državne bezbednosti Crne Gore nalazila u periodu između 1952. i 1978. godine. Pravila kladionice su bila jednostavna: svako ko upiše nakit po svom izboru, daje po deset evra, pa kada se objavi šta se sve nalazi u Titovom sefu, oni koji su pogodili dele sakupljeni novac.

Novakova koleginica Muška, novinarka zadužena za svet mode, preuzela je ulogu portparola novoosnovane kladionice. Donela je u redakciju veliki megafon i neprestano je, kreštećim glasom, obavestavala koliko je novca u igri. Kad bi se Novak zaneo pisanjem teksta, prikrala bi mu se s leđa i dreknula u megafon, posle čega je skakao kao probuđen iz košmarnog sna.

– Idemo iz keca u dvojku! – vikala je iako nije znala šta znači ta kladioničarska fraza.

– Samo udaja može da te smiri – govorio je Novak rezignirano pošto bi se malo pribrao. – Ali ko će tebe da oženi!?

– Monah, organizuj audiciju za mladoženju, pa ćeš da vidiš kakva je potražnja. Idemo, iz dvojke u trojku!

Novaka je zvala Monah zbog njegovih čestih poseta Svetoj gori i Hilandaru, a u tom nadimku je bilo i tihog prekora jer je njen omiljeni kolega ne posmatra kao ženu željnu pažnje. U redakciji *Duge* navikli su se na Muškinu

brzu misao i još brži jezik. Bila je maskota redakcije, spremna i da se potuče kada je trebalo braniti ugled novina ili nekog od kolega. Odgovarala joj je Novakova smirenost, a njemu je često bila potrebna pauza, koju je nazivao „luf-tiranje mozga“. A Muška je bila idealan partner u toj igri. Radili su zajedno seriju tekstova s nadnaslovom „Mladi bračni par u potrazi za stanom“. Javljali su se na oglase za izdavanje stanova glumeći novopečeni bračni par. Tada je shvatio koliko je neiscrpna Muškina mašta: u pokušaju da razneži stanodavce, izmišljala je neverovatne priče o navodnom zajedničkom životu. Znao je šta je njena slaba tačka, ali je to koristio samo kada ona pretera: dečko, nosač tacni u nekoliko predstava u Narodnom pozorištu. Zvao ga je „raznosač tacni“, tvrdeći da bi bolje zaradio kao raznosač pica jer bi tako mogao da dobije i bakšiš.

Pola veka su kolale najrazličitije priče o sudbini plavog safira, a zvaničnici crnogorske policije su tvrdili da je ikona u trezor pohranjena bez velikog safira i jednog manjeg dijamanta. Ipak, najčešće je pominjana verzija prema kojoj je neko od visokih funkcionera obradovao suprugu ili ljubavnicu poklonivši joj plavi safir. Čaršija je licitirala imena lopova iz redova državnih funkcionera, a logika je nalagala da je najvredniji dragulj došao u ruke prvom čoveku države i da je to najverovatnije bio poklon vernih drugova iz Crne Gore. Safir nikada nije viđen na reveru Jovanke Broz, Titove supruge, pa je to još više podgrevalo maštu zaljubljenika u teorije zavere. Trezveni analitičari tog perioda su smatrali da je priča o safiru izmišljena i da predstavlja pokušaj osvete generaciji revolucionara, bezgrešnih komunista, imunih na zov bogatstva i izobilja, kako su sebe predstavljali.

Prvo je procurila neproverena vest da je u Titovom sefu, među ostalim vrednim stvarima koje su pripadale porodici Karađorđević, pronađen i jedan veliki broš u koji je ugrađen vredan dragi kamen. Tada se povećao broj Novakovih kolega koji su u kladionici zaokružili plavi safir. Posle nekoliko dana, kada su u Srbiju prenesene kosti kraljice Marije, uoči sahrane na Oplencu u crkvi zadužbini dinastije Karađorđević, pojavila se zvanična informacija da je u Titovom sefu pronađen zlatni orden ukrašen dijamantima, koji je svojevremeno dodeljen lično kraljici Mariji Karađorđević, pa je tako izbrisana priča o brošu.

– Propadoše mi pare – zaključio je Novak, jer je nekoliko puta zaokružio plavi safir.

– E, Monah, mnogo si glup. Mislim, izvini, nisi logičan – dočekala ga je Muška i pokazala zarađenih pedeset evra.

– Baš bih voleo da mi neko mnogo pametan objasni zašto sam ja glup.

– Koja bi žena izdržala da bar jednom ne okači tako vredan kamen?! Ja bih se prva pohvalila.

– Ali ti nisi žensko. Ti si novinarka – završi Novak razgovor koji bi mogao da traje satima.

Novak potraži na internetu podatke o dijamantu i safiru. Nije obraćao pažnju na Mušku, koja je stajala iza njegovih leđa, naslonjena na astal. Slike raznobojnog dragog kamenja nisu joj ništa značile. Razlog zbog koga nije izašla iz redakcije posle Novakovih zajedljivih upadica bio je vrlo praktičan: nanjušila je da će Novak krenuti tragom ukradenog safira, pa bi u toj priči mogao da se nađe i dobar ugao za modnu stranu! Zamišlja naslovnu stranu i naslov: „Bogorodičin safir na ministarkinim grudima“.

Ili: „Šefica nevladine organizacije prošetala Bogorodičin safir“. Zato pažljivo iščitava rečenice koje proleću ekranom i ponavlja ih tiho, kao da se preslišava pred izlazak na ispit. Novak čuje njeno šaputanje ali ne reaguje, svestan da bi ga bilo kakva upadica odvukla na suprotni kolosek, u čemu je Muška bila pravi majstor.

– Najtvrđi minerali nastali kristalizacijom čistog ugljenika... – čita Muška tiho.

– Simbolizuju čistotu, savršenstvo i neuništivost – dodade Novak shvativši da je ponovo upao u klopku.

– E, Monah, zar ne vidiš da je plavi safir iz rize Bogorodice Filermose bio zakačen za jedan manji dijamant?

– Vidim. Pa šta?!

– Šta, pa šta?! To znači da je majstor znao vrednost tog neobrađenog safira, dajući mu prednost prema dijamantu.

Iako se pravio da je ne čuje, Novak potraži konkretne podatke vezane za plavi safir koji je bio okačen ispod Bogorodičinog grla. Iskopan je na Uralu i obrađen u carskoj radionici. Smatra se jednim od dva najvrednija safira ikada iskopana, a dobri poznavaoči dragog kamenja kažu da se takav primerak pronađe jednom u tri hiljade godina!

Na ekranu se pojavi fotografija ikone Bogorodice Filermose. Osim plavog safira, nedostaje i jedan iz niza od 283 dijamanta, utkanih u oreol basnoslovne vrednosti.

– Dripac! Iščupao dijamant šrafčigerom. A možda je baš u tom trenutku rezao i njeguški pršut, pa istim nožem iščakaio i dijamant. Kladam se da je ostavio DNK.

Novak je pogleda prekorno.

– Takvi nožem čačkaju zube – završi Muška svoju DNK analizu.

Iako ga je nerviralo njeno uporno dobacivanje, u nečemu je bila u pravu: dijamant je izvučen na najprimitivniji način i to nije mogao da uradi neki službenik policije nižeg ranga, jer ključ od trezora nije dostupan svakome.

– E, Monah, pa taj mali dijamant može da se udene u bilo koji broš i niko ne bi znao da je ukraden s ikone – ponovo se oglasi Muška, zaveli Novaka šakom po leđima, zatim se sagnu i šapnu mu na uho. – Videćemo se u poteri za blagom.

– Taj film nećeš gledati – odgovori Novak nervozno i potraži značenja i simboliku dijamanta.

Dijamantu se pripisuju zaštitničke moći, a Plinije Stariji tvrdi kako je dijamant „talisman za sve“ pa, između ostalog, štiti i od otrova i bolesti. U narodnoj tradiciji Zapadne Evrope, dijamant krasi neverovatna svojstva: tera miševе i bes, ljudima daje snagu, uliva hrabrost i daruje nepobedivost, čuva parove od neverstva, na sigurnoj razdaljini drži divlje životinje, utvare, veštice i aveti.

– Jedino nije uspeo sam sebe da sačuva od crvenih aveti i crvenih veštica – reče naglas, napući usne i, imitirajući Merilin Monro, zapeva *Diamonds are a girl's best friend**.

* Dijamanti su najbolji ženin prijatelj.